ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
VERICA TRSTENJAK
της 7ης Ιουνίου 2007 [1]

I — Εισαγωγή

1. Η Commissione tributaria regionale di Genova ερωτά το Δικαστήριο αν τα άρθρα 216 και 220 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα [2], έχουν εφαρμογή στην περίπτωση κατά την οποία ένα κοινοτικό εμπόρευμα έχει εξαχθεί υπό καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή προς τρίτη χώρα, με την οποία έχει συναφθεί συμφωνία περιέχουσα ρήτρα περί μη επιστροφής δασμών.

2. Η διαφορά από την οποία ανέκυψε η παρούσα υπόθεση αφορά την εκ μέρους του τελωνείου της Γένουας αναζήτηση από την εταιρία Agrover Srl (στο εξής: Agrover) τελωνειακών δασμών για πράξεις προκαταβολικής εξαγωγής λευκασμένου ρυζιού κοινοτικής καταγωγής προς την Ουγγαρία, η οποία κατά το χρονικό εκείνο σημείο είχε συνάψει με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και τα κράτη μέλη τους συμφωνία περιέχουσα ρήτρα περί μη επιστροφής δασμών και, εν συνεχεία, εισαγωγής από την Ταϊλάνδη, ατελώς, ίσης ποσότητας αποφλοιωμένου ρυζιού, στο πλαίσιο καθεστώτος τελειοποίησης προς επανεξαγωγή.

II — Νομικό πλαίσιο

Α — *ΚΤΚ* [3]

3. Σύμφωνα με το άρθρο 114:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 115, το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή ("ενεργητικής τελειοποίησης") επιτρέπει να

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ L 302, σ. 1, στο εξής: ΚΤΚ.

3 — Οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις του ΚΤΚ δεν επηρεάζουν τα παρατιθέμενα χωρία.

χρησιμοποιούνται στο τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, προκειμένου να υποβληθούν σε μία ή περισσότερες εργασίες τελειοποίησης:

α) μη κοινοτικά εμπορεύματα που πρόκειται να επανεξαχθούν εκτός του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας υπό μορφή παράγωγων προϊόντων, χωρίς να υπόκεινται σε εισαγωγικούς δασμούς ή σε μέτρα εμπορικής πολιτικής·

β) εμπορεύματα που τίθενται σε ελεύθερη κυκλοφορία με επιστροφή ή διαγραφή των εισαγωγικών δασμών που αντιστοιχούν σε αυτά αν εξαχθούν από το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας ως παράγωγα προϊόντα.

2. Νοούνται ως:

α) σύστημα αναστολής: το καθεστώς της τελειοποίησης προς επανεξαγωγή με τη μορφή την οποία προβλέπει η παράγραφος 1, στοιχείο α΄

β) σύστημα επιστροφής δασμών: το καθεστώς της τελειοποίησης προς επανεξαγωγή με τη μορφή την οποία προβλέπει η παράγραφος 1, στοιχείο β΄·

γ) εργασίες τελειοποίησης:

— η κατεργασία εμπορευμάτων, στην οποία περιλαμβάνεται η συναρμολόγηση, η συνένωση και η προσαρμογή τους σε άλλα εμπορεύματα,

— η μεταποίηση εμπορευμάτων,

— η επιδιόρθωση εμπορευμάτων, στην οποία περιλαμβάνεται η αποκατάσταση και η θέση τους σε λειτουργία,

καθώς και

— η χρησιμοποίηση ορισμένων εμπορευμάτων, που καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία της επιτροπής και τα οποία δεν περιέχονται μεν στα παράγωγα προϊόντα, επιτρέπουν όμως ή διευκολύνουν την παραγωγή των προϊόντων αυτών, ακόμα και αν αναλίσκονται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει κατά τη χρησιμοποίησή τους·

δ) παράγωγα προϊόντα: όλα τα προϊόντα που προκύπτουν από εργασίες τελειοποίησης,

ε) ισοδύναμα προϊόντα: τα κοινοτικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται αντί προϊόντων εισαγωγής για την παρασκευή παραγώγων προϊόντων,

στ) συντελεστής απόδοσης: η ποσότητα ή το ποσοστό παράγωγων προϊόντων που λαμβάνονται κατά την τελειοποίηση ορισμένης ποσότητας εμπορευμάτων εισαγωγής.»

4. Το άρθρο 115 ορίζει:

«1. Εφόσον πληρούνται οι όροι της παραγράφου 2 και με την επιφύλαξη της παραγράφου 4, η τελωνειακή αρχή επιτρέπει:

α) να παράγονται παράγωγα προϊόντα από ισοδύναμα εμπορεύματα,

β) τα παράγωγα προϊόντα που παράγονται από ισοδύναμα εμπορεύματα να εξάγονται εκτός Κοινότητας πριν από την εισαγωγή των εμπορευμάτων εισαγωγής.

2. Τα ισοδύναμα εμπορεύματα πρέπει να έχουν την ίδια ποιότητα και τα ίδια χαρακτηριστικά με τα εμπορεύματα εισαγωγής. Πάντως, σε ειδικές περιπτώσεις, οι οποίες καθορίζονται με τη διαδικασία της επιτροπής, τα ισοδύναμα εμπορεύματα μπορούν να βρίσκονται σε πιο προχωρημένο στάδιο κατασκευής από τα εμπορεύματα εισαγωγής.

3. Σε περίπτωση εφαρμογής της παραγράφου 1, τα εμπορεύματα εισαγωγής τοποθετούνται στην τελωνειακή κατάσταση των ισοδυνάμων εμπορευμάτων, τα δε ισοδύναμα εμπορεύματα στην κατάσταση των εμπορευμάτων εισαγωγής [...]».

5. Το άρθρο 216 ορίζει:

«1. Στο μέτρο που οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ της Κοινότητας και ορισμένων τρίτων χωρών προβλέπουν τη χορήγηση κατά την εισαγωγή στις εν λόγω τρίτες χώρες προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης για τα εμπορεύματα καταγωγής Κοινότητας κατά την έννοια αυτών των συμφωνιών, και υπό τον όρο, στην περίπτω-

ση που τα εμπορεύματα παράγονται υπό το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή, ότι επιβάλλονται οι αναλογούντες εισαγωγικοί δασμοί για τα μη κοινοτικά εμπορεύματα που ενσωματώνονται στα εν λόγω εμπορεύματα, η επικύρωση των αναγκαίων εγγράφων για την υπαγωγή, στις εν λόγω τρίτες χώρες, υπό το προτιμησιακό αυτό δασμολογικό καθεστώς γεννά τελωνειακή οφειλή κατά την εισαγωγή.

6. Το άρθρο 220 ορίζει:

«[...]

2. Η στιγμή κατά την οποία γεννάται η εν λόγω τελωνειακή οφειλή θεωρείται ότι είναι το χρονικό σημείο κατά το οποίο λαμβάνει χώρα η αποδοχή της διασάφησης εξαγωγής των εν λόγω εμπορευμάτων.

2. Εκτός των περιπτώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 217, παράγραφος 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, δεν επιτρέπεται εκ των υστέρων βεβαίωση όταν:

3. Οφειλέτης είναι ο διασαφητής. Σε περίπτωση έμμεσης αντιπροσώπευσης, οφειλέτης είναι επίσης το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου κατατίθεται η διασάφηση.

[...]

4. Το ύψος των εισαγωγικών δασμών που αντιστοιχούν στην τελωνειακή αυτή οφειλή καθορίζεται με τους ίδιους όρους όπως και στην περίπτωση τελωνειακής οφειλής που απορρέει από την αποδοχή, κατά την ίδια ημερομηνία, της διασάφησης για τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία των εν λόγω εμπορευμάτων, για να παύσει το καθεστώς της τελειοποίησης προς επανεξαγωγή.»

β) το νομίμως οφειλόμενο ποσό των δασμών δεν βεβαιώθηκε από λάθος των ίδιων των τελωνειακών αρχών, το οποίο λογικά δεν μπορούσε να ανακαλυφθεί από τον οφειλέτη, εφόσον ο τελευταίος ενήργησε με καλή πίστη και τήρησε όλες τις διατάξεις που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία όσον αφορά την τελωνειακή διασάφηση [...]».

Β — *Ευρωπαϊκή Συμφωνία Σύνδεσης μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, αφετέρου* [4]

7. Σύμφωνα με το άρθρο 1, «συνιστάται σύνδεση μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Ουγγαρίας, αφετέρου».

Γ — *Απόφαση 3/96 του Συμβουλίου Σύνδεσης μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, αφετέρου* [5]

8. Το άρθρο 15, που φέρει τον τίτλο «Απαγόρευση επιστροφής δασμών ή απαλλαγής από δασμούς», ορίζει:

«1. α) Οι μη καταγόμενες ύλες που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή προϊόντων καταγωγής Κοινότητας, της Ουγγαρίας ή μιας από τις άλλες χώρες που αναφέρονται στο άρθρο 4, για τις οποίες εκδίδεται ή συντάσσεται πιστοποιητικό καταγωγής σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου V δεν αποτελούν στην Κοινότητα ή την Ουγγαρία αντικείμενο επιστροφής δασμών ή απαλλαγής από δασμούς οποιουδήποτε είδους [...].»

III — Η διαφορά της κύριας δίκης και η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

9. Το 2001, κατόπιν εγκρίσεως από το τελωνείο της Νοβάρα τελειοποίησης προς επανεξαγωγή, η Agrover, που εδρεύει στο Vercelli (Ιταλία), με τρεις πράξεις, εξήγαγε στην Ουγγαρία, η οποία κατά το χρονικό εκείνο σημείο συνδεόταν με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και τα κράτη μέλη τους με συμφωνία που περιείχε ρήτρα περί μη επιστροφής δασμών, λευκασμένο ρύζι κοινοτικής καταγωγής και, εν συνεχεία, εισήγαγε από την Ταϊλάνδη, ατελώς, ίση ποσότητα αποφλοιωμένου ρυζιού.

10. Στις 26 Ιανουαρίου 2004, το τελωνείο της Γένουας, ενώπιον του οποίου έλαβαν χώρα οι τρεις πράξεις αντισταθμιστικής εισαγωγής, εξέδωσε τρεις διορθωτικές πράξεις συνολικού ποσού 73 767,88 ευρώ. Το τελωνείο της Γένουας θεώρησε ότι οι εν λόγω εισαγωγές υπόκεινται στην καταβολή δασμών, με το αιτιολογικό ότι δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως τελειο-

4 — ΕΕ L 347, σ. 2.

5 — Απόφαση της 28ης Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ L 92, σ. 1).

ποίηση προς επανεξαγωγή κατά την έννοια των άρθρων 114 και 115 του ΚΤΚ, δεδομένου ότι οι αντισταθμιστικές εισαγωγές δεν αφορούσαν εμπόρευμα προερχόμενο από χώρα που είχε συνάψει συμφωνία με την Κοινότητα.

11. Η εταιρία Agrover άσκησε προσφυγή κατά των εν λόγω αποφάσεων. Η Commissione tributaria provinciale di Genova απέρριψε την προσφυγή στις 2 Ιουλίου 2004. Η Agrover άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον της Commissione tributaria regionale di Genova, η οποία θεώρησε αναγκαίο να υποβάλει ενώπιον του Δικαστηρίου τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 216 του [ΚΤΚ] εφαρμογή στην περίπτωση κατά την οποία για ένα κοινοτικό εμπόρευμα (ρύζι), το οποίο εξήχθη υπό το καθεστώς της τελειοποίησης προς επανεξαγωγή, συνοδευόμενο από πιστοποιητικό EUR. 1, προς τρίτη χώρα (με την οποία έχει συναφθεί συμφωνία για προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση), επιβάλλονται εισαγωγικοί δασμοί κατά τον χρόνο της μεταγενέστερης αντισταθμιστικής επανεισαγωγής (ίσης ποσότητας) του ίδιου εμπορεύματος από τρίτη χώρα που δεν έχει συνάψει καμία τέτοια συμφωνία με την Κοινότητα;

2) Σε περίπτωση κατά την οποία δεν επιβλήθηκαν κατά την εισαγωγή της ίσης αυτής ποσότητας δασμοί κατά το άρθρο 216 του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, μπορεί το τελωνείο να απαιτήσει εκ των υστέρων τους δασμούς αυτούς ή, αντίθετα, συντρέχει περίπτωση απαλλαγής κατά το άρθρο 220 του ίδιου κώδικα;»

IV — Παρατηρήσεις υποβληθείσες στο Δικαστήριο

Α — *Επί του πρώτου ερωτήματος*

12. Η εταιρία Agrover προτείνει στο Δικαστήριο να απαντήσει ότι το άρθρο 216 του ΚΤΚ δεν έχει εφαρμογή στις υπ' αυτής πραγματοποιηθείσες πράξεις τελειοποίησης προς επανεξαγωγή, καθόσον το εν λόγω άρθρο αφορά αποκλειστικά μη κοινοτικά εμπορεύματα που ενσωματώνονται στα προοριζόμενα για εξαγωγή κοινοτικά, ενώ στο ρύζι που αυτή εξήγαγε δεν ενσωματώθηκε κανένα μη κοινοτικό εμπόρευμα. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 15 της απόφασης 3/96, το οποίο προβλέπει την απαγόρευση επιστροφής δασμών μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, αφετέρου, μόνο για τις μη καταγόμενες ύλες που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή προϊόντων καταγωγής κοινότητας. Εξάλλου, εν προκειμένω, η εφαρμογή του άρθρου 216 του ΚΤΚ θα είχε ως συνέπεια για τον εξαγωγέα οικονο-

μική ζημία της τάξεως των 210 περίπου ευρώ ανά τόνο ρυζιού.

13. Η Ιταλική Κυβέρνηση προτείνει στο Δικαστήριο να απαντήσει ότι το καθεστώς «τελειοποίησης προς επανεξαγωγή» των άρθρων 114, 115 και 216 του ΚΤΚ αφορά τις τελωνειακές πράξεις που πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου και ότι ο επιχειρηματίας δεν μπορεί να αξιώσει την επέκταση των πλεονεκτημάτων του καθεστώτος στη μεταγενέστερη αντισταθμιστική εισαγωγή του ιδίου εμπορεύματος από τρίτη χώρα η οποία δεν έχει συνάψει συμφωνία με την Κοινότητα. Η Ιταλική Κυβέρνηση αναφέρει ότι οι αμφιβολίες που δημιουργούσε η ασαφής διατύπωση του άρθρου 216 του ΚΤΚ αναφορικά με την εφαρμογή του σε περίπτωση όπως η προκειμένη ήρθησαν με το συνταχθέν από τις υπηρεσίες της Επιτροπής έγγραφο TAXUD/724/2003, της 20ής Μαρτίου 2003, το οποίο, αναγνωρίζοντας την ασάφεια της επίμαχης διατάξεως, προέβλεψε ότι, σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες πράξη τελειοποίησης προς επανεξαγωγή πραγματοποιείται με προκαταβολική εξαγωγή ρυζιού με έκδοση πιστοποιητικού EUR. 1, πρέπει κατά την εισαγωγή του μη κοινοτικού εμπορεύματος να καταβάλλονται δασμοί. Τούτο ισχύει διότι, σύμφωνα με το εν λόγω έγγραφο, «παρά τα συμφραζόμενα, [το άρθρο 216 του ΚΤΚ δεν είναι] ούτε κανόνας σχετικός με την καταγωγή ούτε κανόνας σχετικός με την τελειοποίηση προς επανεξαγωγή, αλλά κανόνας σχετικός με την τελωνειακή οφειλή. Κατ' άλλη διατύπωση, η νομική βάση της ενδεχόμενης καταβολής δασμών είναι, κατά κυριολεξία, το άρθρο 216 του ΚΤΚ και όχι ο προβλεπόμενος από το πρωτόκολλο περί καταγωγής κανόνας για τη "μη επιστροφή δασμών"». Η απαλλαγή από τους δασμούς του εισαγομένου προς αντιστάθμιση προϊόντος θα είχε ως συνέπεια τη σώρευση δασμολογικών πλεονεκτημάτων στο πλαίσιο της ιδίας πράξεως. Ο επιχειρηματίας οφείλει να επιλέξει είτε την απαλλαγή κατά τη στιγμή της εξαγωγής με την έκδοση του πιστοποιητικού EUR. 1, είτε την απαλλαγή από τους δασμούς κατά τη στιγμή της αντισταθμιστικής εισαγωγής.

14. Η Επιτροπή προτείνει στο Δικαστήριο να απαντήσει ότι το άρθρο 216 του ΚΤΚ δύναται να τύχει εφαρμογής μόνο στην περίπτωση της «κλασικής» τελειοποίησης προς επανεξαγωγή κατά την οποία η εισαγωγή προηγείται της εξαγωγής. Το άρθρο 216 του ΚΤΚ αφορά τα εμπορεύματα καταγωγής Κοινότητας που παράγονται υπό το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή. Συνεπώς, το άρθρο 115, παράγραφος 3, του ΚΤΚ έχει ως συνέπεια ότι η επίμαχη συναλλαγή δεν μπορεί να εξομοιωθεί με εξαγωγή εμπορεύματος προς τρίτη χώρα με την οποία έχει συναφθεί συμφωνία για προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση. Η παράγραφος 2 του άρθρου 216 του ΚΤΚ, όμως, σύμφωνα με την οποία η τελωνειακή οφειλή γεννάται κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο οι τελωνειακές αρχές αποδέχονται τη διασάφηση εξαγωγής των εμπορευμάτων τα οποία έχουν τύχει επεξεργασίας σύμφωνα με τη διαδικασία της «κλασικής» τελειοποίησης προς επανεξαγωγή, δεν συμβιβάζεται με το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή EX/IM (το λεγόμενο σύστημα προκαταβολικής εξαγωγής) και με το πλάσμα δικαίου του άρθρου 115, παράγραφος 3, του ΚΤΚ. Ενόψει του εν λόγω πλάσματος δικαίου, οι ιταλικές αρχές δεν έπρεπε να εγκρίνουν το πιστοποιητικό EUR. 1 για το ρύζι κοινοτικής καταγωγής που θα εξαγόταν στην Ουγγαρία. Αντίθετα, όφειλαν να θεωρήσουν το ρύζι αυτό ως προερχόμενο από την Ταϊλάνδη προκειμένου να εξαχθεί στην Ουγγαρία υπό το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή EX/IM.

Β — *Επί του δεύτερου ερωτήματος*

15. Κατά την Agrover, αν το Δικαστήριο θεωρήσει ότι το άρθρο 216 του ΚΤΚ έχει εφαρμογή εν προκειμένω, θα πρέπει να απαντήσει ότι η Agrover δεν υποχρεούται σε καταβολή δασμών, δεδομένου ότι το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, του ΚΤΚ έχει ομοίως εφαρμογή. Αφενός, η καλή πίστη της Agrover δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, καθόσον οι τελωνειακές αρχές, επί σειρά ετών, δεν εξέφρασαν καμία επιφύλαξη όσον αφορά ανάλογες συναλλαγές. Μια τέτοια αδράνεια, πάντως, δικαιολογεί την εφαρμογή του άρθρου 220, παράγραφος 2, του ΚΤΚ [6]. Εξάλλου, το έγγραφο TAXUD/724/2003 της Επιτροπής υπογραμμίζει την έλλειψη καταλληλότητας του άρθρου 216 του ΚΤΚ όσον αφορά τις πράξεις τελειοποίησης προς επανεξαγωγή, όπως αυτή της προκειμένης περίπτωσης. Τέλος, η άδεια τελειοποίησης προς επανεξαγωγή δεν περιείχε καμία αναφορά στο άρθρο 216 του ΚΤΚ. Η Agrover θεωρεί, έτσι, ότι οι τελωνειακές αρχές δεν μπορούν τώρα να ισχυριστούν, χωρίς να παραβιάσουν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης [7], ότι η έκδοση των πιστοποιητικών EUR. 1 κατά την εξαγωγή στην Ουγγαρία του λευκασμένου ρυζιού δύναται να έχει ως συνέπεια την επιβολή ιδιαίτερα υψηλών δασμών επί των αντισταθμιστικών εισαγωγών του ταϊλανδέζικου ρυζιού, καθόσον τούτο θα επιφέρει ανεπανόρθωτη βλάβη στην προσφεύγουσα, δεδομένου ότι η Agrover δεν έχει πλέον τη δυνατότητα να μετακυλίσει τον τελωνειακό δασμό στον αγοραστή του επανεισαχθέντος ρυζιού.

16. Η Ιταλική Κυβέρνηση προτείνει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, του ΚΤΚ δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, διότι οι τελωνειακές αρχές ουδέν σφάλμα διέπραξαν, είτε κατά το χρονικό σημείο της εξαγωγής είτε κατά το χρονικό σημείο της αντισταθμιστικής εισαγωγής. Προσθέτει δε ότι, κατά την έκδοση του πιστοποιητικού EUR. 1, δεν διαπράχθηκε κανένα σφάλμα, δεδομένου ότι το εξαχθέν ρύζι ήταν πράγματι ιταλικής καταγωγής. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά την εισαγωγή, δεδομένου ότι η αποδοχή της τελωνειακής διασάφησης δεν αποτελεί στοιχείο κρίσιμο από νομικής απόψεως ως προς το αν έχει χωρήσει έγκριση του επιλεγέντος τρόπου εκτελέσεως, ούτε σημαίνει ότι έχει γίνει προηγούμενος έλεγχος της νομιμότητας της πράξεως, έλεγχος ο οποίος κατά κανόνα γίνεται a posteriori ώστε να αποφεύγονται καθυστερήσεις κατά την εκτέλεση των τελωνειακών πράξεων. Σε περίπτωση, άλλωστε, που είχε διαπραχθεί κάποιο σφάλμα, η Agrover ήταν λογικά σε θέση να το ανακαλύψει, με δεδομένη την επαγγελματική της πείρα στον τομέα του εκτελωνισμού και του διεθνούς εμπορίου. Εξάλλου, αυτή όφειλε να αναλάβει τους συνδεόμενους με τις δραστηριότητές της οικονομικούς κινδύνους και δεν μπορούσε να καλύπτεται πίσω από την έννοια της καλής πίστης, η οποία ανέκαθεν ερμη-

6 — Η Agrover παραπέμπει στην απόφαση της 1ης Απριλίου 1993, C-250/91, Hewlett Packard France (Συλλογή 1993, σ. I-1819).

7 — Η Agrover επικαλείται, μεταξύ άλλων, την απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2002, C-251/00, Illumitrónica (Συλλογή 2002, σ. I-10433).

νευόταν περιοριστικά από την κοινοτική νομολογία [8].

17. Όσον αφορά την Επιτροπή, προτείνει στο Δικαστήριο να μην απαντήσει στο δεύτερο ερώτημα, δεδομένου ότι στην υπόθεση επί της οποίας υποβλήθηκε η αίτηση για την έκδοση της προδικαστικής αποφάσεως δεν οφείλονταν δασμοί κατά την έννοια του άρθρου 216 του ΚΤΚ. Πάντως, η Επιτροπή προσθέτει ότι το Δικαστήριο αναγνώρισε το δικαίωμα του οφειλέτη να απαλλαγεί της εκ των υστέρων εισπράξεως από τη διοίκηση των οφειλομένων δασμών, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες τρεις προϋποθέσεις: οι δασμοί πρέπει να μην εισπράχθηκαν κατόπιν λάθους των ιδίων των αρμοδίων αρχών· το λάθος των αρχών αυτών πρέπει να είναι τέτοιας φύσεως ώστε λογικά να μην μπορούσε να ανακαλυφθεί από τον καλόπιστο οφειλέτη, παρά την επαγγελματική του πείρα και την επιμέλεια που όφειλε να επιδείξει· ο οφειλέτης πρέπει να έχει τηρήσει όλες τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας όσον αφορά την τελωνειακή του διασάφηση [9]. Σε περίπτωση αμφισβητήσεων σχετικά με την είσπραξη του μη καταβληθέντος για την εξαγωγή ρυζιού στην Ουγγαρία δασμού, εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να χαρακτηρίσει νομικώς τα πραγματικά περιστατικά υπό το φως της ερμηνείας του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, δεύτερο εδάφιο, του ΚΤΚ, που αναφέρεται ειδικά στην περίπτωση λαθών κατά την έκδοση των αναγκαίων για την παροχή δασμολογικής προτίμησης πιστοποιητικών.

V — Εκτίμηση

Α — *Επί του πρώτου ερωτήματος*

18. Κατ' αρχάς πρέπει να υπογραμμισθεί ότι ο ισχύων ΚΤΚ πρόκειται να τροποποιηθεί ολοκληρωτικά και σε σημαντικό βαθμό στο άμεσο μέλλον [10]. Γενικώς, η πρόταση για έναν εκσυγχρονισμένο κώδικα αφορά «τον εκσυγχρονισμό του τελωνειακού κώδικα, την αναπροσαρμογή των τελωνειακών καθεστώτων και διαδικασιών και την προσαρμογή των κανόνων σε κοινά πρότυπα ηλεκτρονικών συστημάτων». Επιπλέον, θα επηρεάσει ουσιωδώς, μεταξύ άλλων, την ισχύου-

8 — Κατά την Ιταλική Κυβέρνηση, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να περιοριστεί η a posteriori καταβολή εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών σε περίπτωση κατά την οποία η εν λόγω πληρωμή είναι δικαιολογημένη και σύμφωνη με την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Hewlett Packard France) και δεν εκθέτει τον επιχειρηματία σε κίνδυνο ζημίας που να υπερβαίνει τους συνήθεις εμπορικούς κινδύνους (απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαΐου 2001, T-186/97, T-187/97, T-190/97 έως T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97 έως T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 και T-147/99, Kaufring κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1337)· αφετέρου, προκειμένου να προστατευτεί το συμφέρον της Κοινότητας προς είσπραξη των ιδίων πόρων, επισημαίνοντας ότι «το γεγονός ότι ο εισαγωγέας είναι καλόπιστος δεν τον απαλλάσσει της ευθύνης του προς καταβολή της τελωνειακής οφειλής άπαξ αυτός διασαφήσει το εισαγόμενο εμπόρευμα» (απόφαση της 17ης Ιουλίου 1997, C-97/95, Pascoal και Filhos κατά Fazenda Publica, Συλλογή 1997, σ. I-4209, σκέψη 57, και, υπό ανάλογη έννοια, βλ. αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 1980, 827/79, Ciro Acampora, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 455, και της 14ης Μαΐου 1996, C-153/94 και C-204/94, Faroe Seafood κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-2465).

9 — Η Επιτροπή παραπέμπει, μεταξύ άλλων, στην απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2000, C-15/99, Sommer (Συλλογή 2000, σ. I-8989, σκέψεις 35 έως 39).

10 — Καμία ημερομηνία δεν έχει προσδιοριστεί. Ο σημερινός κώδικας ισχύει κανονικά τουλάχιστον μέχρι το 2008 (M. Lux και P.-J. Larrieu, La réforme du Code des douanes communautaire, tentative réussie de concilier progrès technique et simplification du droit? *Revue des affaires européennes*, 2005, σ. 554).

σα έννοια του καθεστώτος τελειοποίησης προς επανεξαγωγή [11].

19. Προς το παρόν, δυνάμει του άρθρου 114 του ΚΤΚ, το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή [12] επιτρέπει την εισαγωγή στην Κοινότητα εμπορευμάτων από τρίτες χώρες με αναστολή της καταβολής των εισαγωγικών δασμών, υπό τον όρο να υποβληθούν αυτά σε εργασίες τελειοποίησης και να επανεξαχθούν εκτός Κοινότητας. Στο εν λόγω σύστημα, το ίδιο εμπόρευμα εισάγεται, υποβάλλεται σε εργασίες τελειοποίησης και επανεξάγεται. Ο ΚΤΚ προβλέπει επίσης το λεγόμενο σύστημα «συμψηφισμού στο ισοδύναμο»: το εμπόρευμα δύναται να είναι κοινοτικής καταγωγής, υπό την προϋπόθεση ότι είναι ισοδύναμο με τα εμπορεύματα που έχει στην κατοχή της η ίδια επιχείρηση (άρθρο 115, παράγραφος 3, του ΚΤΚ). Τέλος, σύμφωνα με τον ΚΤΚ, είναι επίσης δυνατή η εξαγωγή του εμπορεύματος πριν από την εισαγωγή του εμπορεύματος τρίτης χώρας: το λεγόμενο σύστημα της «προκαταβολικής εξαγωγής» ή «EX/IM» (άρθρο 115, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του ΚΤΚ) [13]. Εν προκειμένω, η ιταλική επιχείρηση Agrover θέλησε να χρησιμοποιήσει τις δύο αυτές δυνατότητες, καθόσον εξήγαγε ιταλικό ρύζι στην Ουγγαρία και, εν συνεχεία, εισήγαγε ρύζι προερχόμενο από την Ταϊλάνδη.

20. Επιπλέον, κατά τον χρόνο των ως άνω πράξεων, υφίστατο μεταξύ της Ουγγαρίας και της Κοινότητας συμφωνία περί προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης που περιείχε τη λεγόμενη ρήτρα περί «μη επιστροφής δασμών». Μία τέτοια ρήτρα αποσκοπεί στην απαγόρευση αναστολής καταβολής των εισαγωγικών δασμών επί των προϊόντων τρίτων χωρών που εξάγονται προς χώρα συμβαλλόμενη στη συμφωνία περί προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης. Συνεπώς, ο εν λόγω κανόνας αποσκοπεί στην ενίσχυση της διμερούς οικονομικής ολοκλήρωσης, καθόσον περιορίζοντας τη χρήση προϊόντων τρίτων μη συμβαλλομένων χωρών ευνοεί την ενσωμάτωση προϊόντων προερχομένων από χώρες μέλη. Προκειμένου, στο πλαίσιο αυτής της μορφής συναλλαγής, να διευκολυνθεί η αιτιολόγηση της καταγωγής των εξαγομένων εμπορευμάτων, προβλέφθηκαν ειδικά έγγραφα, τα πιστο-

11 — Η πρόθεση επανεξαγωγής δεν θα είναι πλέον απαραίτητη στο μέλλον. Κατά συνέπεια, η πρόταση κανονισμού υποδεικνύει ότι «το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή με αναστολή δασμών θα πρέπει να συγχωνευθεί με το καθεστώς μεταποίησης υπό τελωνειακό έλεγχο και να εγκαταλειφθεί το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή με επιστροφή δασμών. Αυτό το ενιαίο καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή θα πρέπει επίσης να καλύπτει την καταστροφή των εμπορευμάτων, εκτός εάν αυτή πραγματοποιείται από τις τελωνειακές αρχές ή υπό την επιτήρηση των εν λόγω αρχών» [πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα COM(2005) 608 τελικό, στο εξής: πρόταση για εκσυγχρονισμένο κώδικα].

12 — Τα εμπορεύματα υπό το καθεστώς της μεταποίησης προς επανεξαγωγή μπορούν να χρησιμοποιούνται με δύο τρόπους: το λεγόμενο σύστημα της «αναστολής» (χρησιμοποίηση στο κοινοτικό τελωνειακό έδαφος μη κοινοτικών εμπορευμάτων που προορίζονται για επανεξαγωγή εκτός του εδάφους αυτού με τη μορφή παράγωγων προϊόντων, χωρίς τα εμπορεύματα αυτά να υπόκεινται σε εισαγωγικούς δασμούς) και το λεγόμενο σύστημα της «επιστροφής» (χρησιμοποίηση στο κοινοτικό τελωνειακό έδαφος εμπορευμάτων σε ελεύθερη κυκλοφορία, με επιστροφή ή διαγραφή των εισαγωγικών δασμών αν τα εμπορεύματα αυτά επανεξαχθούν από το έδαφος αυτό ως παράγωγα προϊόντα). Βλ. C. J. Berr και H. Trémeau, *Le droit douanier*, Économica, 7η έκδοση, Παρίσι, 2006, σ. 327. Βλ. επίσης, μεταξύ άλλων, T. Lyons, *EC Customs Law*, Oxford University Press, σ. 345 επ., Οξφόρδη, 2001· T. Palacchino, Perfezionamento attivo, σε *Il diritto tributario comunitario*, Il Sole 24 ORE, Μιλάνο, 2004, σ. 321 έως 341· M. Lux, *Guide to Community Customs Legislation*, Bruylant, Βρυξέλλες, 2002, σ. 365 επ., και, του ιδίου συγγραφέα, *Das Zollrecht der EG, ein Lehr- und Übungsbuch sowie Nachschlagewerk für Praktiker*, Κολονία, 1η έκδοση, 2003, σ. 287 επ.

13 — Ο M. Reymão (Aperfeiçoamento activo, σε *Direito aduaneiro das Comunidades Europeias na perspectiva da União Europa*, Braga, 1992, σ. 164) αναφέρει επίσης ότι η μέθοδος της προκαταβολικής εξαγωγής «EX/IM» επιτρέπει την εξαγωγή των παράγωγων προϊόντων που παράγονται από ισοδύναμα εμπορεύματα πριν από την εισαγωγή των μη κοινοτικών εμπορευμάτων. Είναι προφανές ότι το πλεονέκτημα αυτό μπορεί να παρασχεθεί μόνο σε εμπορεύματα υπαγόμενα στο καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή με συμψηφισμό στο ισοδύναμο —συνεπώς δεν δύναται να υπάρξει προκαταβολική εξαγωγή χωρίς συμψηφισμό στο ισοδύναμο. Βλ. επίσης J. García Gallego, El régimen de perfeccionamiento activo como medida de fomento a la exportación, σε *Cuadernos Europeos de Deusto*, Bilbao, 1991, σ. 103· M. Foraster Serra, Regulacion legal del trafico de perfeccionamieto activo, σε *Revista juridica espagñola La Ley, Distribuciones de la Ley*, Μαδρίτη, 1988, σ. 929, και M. Lux, *Das Zollrecht der EG, ein Lehr- und Übungsbuch sowie Nachschlagewerk für Praktiker*, προαναφερθείς, σ. 288.

ποιητικά κυκλοφορίας, επίσης γνωστά ως πιστοποιητικά «EUR. 1» [14]. Οι διάδικοι φαίνεται να αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι οι ιταλικές τελωνειακές αρχές χορήγησαν το εν λόγω πιστοποιητικό στην Agrover για το ρύζι που αυτή εξήγαγε στην Ουγγαρία. Ωστόσο, το στοιχείο αυτό δεν έχει καμία σημασία· δείχνει απλώς ότι η Agrover, θέλοντας να εξαγάγει το ρύζι της στην Ουγγαρία στο πλαίσιο του προτιμησιακού καθεστώτος, ζήτησε από τις ιταλικές τελωνειακές υπηρεσίες το εν λόγω έγγραφο, το οποίο και της χορήγησαν.

21. Ο σκοπός του καθεστώτος τελειοποίησης προς επανεξαγωγή διαφέρει από εκείνον του κανόνα περί μη επιστροφής, καθόσον απαλλάσσοντας από τελωνειακούς δασμούς τα εισαγόμενα στην Κοινότητα από τρίτες χώρες εμπορεύματα αποσκοπεί στο να παράσχει στα εμπορεύματα των τρίτων χωρών που υφίστανται μεταποίηση εντός της Κοινότητας και επανεξάγονται [15] καλύτερη ανταγωνιστική θέση ή, κατά τη διατύπωση του Δικαστηρίου, στο να παράσχει στις κοινοτικές επιχειρήσεις, που χρησιμοποιούν εμπορεύματα τρίτων χωρών για την παραγωγή προϊόντων προοριζομένων προς εξαγωγή, τη δυνατότητα να προμηθεύονται τα εμπορεύματα αυτά υπό τους ίδιους όρους όπως και οι μη κοινοτικές επιχειρήσεις, κατά τρόπον ώστε οι κοινοτικές αυτές επιχειρήσεις να μην περιέρχονται σε μειονεκτική θέση στο διεθνές εμπόριο» [16].

22. Το άρθρο 216 του ΚΤΚ διακρίνει μεταξύ των δύο αυτών σκοπών ορίζοντας ότι τα εμπορεύματα που εισάγονται υπό το καθεστώς τελειοποίησης προς επεναξαγωγή υπόκεινται σε εισαγωγικούς δασμούς κατά την εξαγωγή τους στο πλαίσιο προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης. Συνεπώς, το άρθρο 216 του ΚΤΚ δεν αναφέρεται ειδικά, όπως υποστηρίζουν η Agrover και η Επιτροπή, παρά μόνο στην κλασική περίπτωση κατά την οποία η εισαγωγή προηγείται της εξαγωγής (σύστημα «IM/EX»).

23. Εντούτοις, θεωρώ ότι, λόγω του πλάσματος δικαίου του συστήματος συμψηφισμού στο ισοδύναμο του άρθρου 115, παράγραφος 3, σύμφωνα με το οποίο το παράγωγο προϊόν αντιμετωπίζεται ως εμπόρευμα τρίτης χώρας και το προϊόν εισαγωγής ως κοινοτικό εμπόρευμα, το άρθρο 216 του ΚΤΚ CDD πρέπει ομοίως να εφαρμόζεται στην περίπτωση κατά την οποία η εξαγωγή

14 — Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο — Πρωτόκολλο 4 για τους κανόνες εισαγωγής (ΕΕ 1994, L 1 σ. 54). «Το πιστοποιητικό κυκλοφορίας EUR. 1 εκδίδεται από τις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής μετά από γραπτή αίτηση, που υποβάλλεται από τον εξαγωγέα ή, με ευθύνη του εξαγωγέα, από τον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπό του» (άρθρο 17, παράγραφος 1). «Οι τελωνειακές αρχές που εκδίδουν το πιστοποιητικό λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την επαλήθευση του χαρακτήρα καταγωγής των προϊόντων [...]» (άρθρο 17, παράγραφος 5).

15 — «Οι τελωνειακοί μηχανισμοί του καθεστώτος τελειοποίησης προς επανεξαγωγή σχεδιάστηκαν ως ασφαλιστικές δικλείδες για την προστασία των αλλοδαπών εμπορευμάτων που προορίζονται για επανεξαγωγή μετά τη βιομηχανική μεταποίησή τους στο έδαφος των κρατών μελών. Η υπαγωγή των εμπορευμάτων αυτών στο καθεστώς, η οποία καθιστά δυνατή την εισαγωγή τους χωρίς υποχρέωση καταβολής των τελωνειακών δασμών στην οποία κανονικά θα υπόκειντο αν ετίθεντο σε κυκλοφορία στην εσωτερική αγορά, δεν μπορεί παρά να ευνοεί τις κοινοτικές εξαγωγικές δραστηριότητες επιτρέποντας σε αυτές να αντιμετωπίζουν τις διεθνείς αγορές υπό πιο ευνοϊκές συνθήκες ανταγωνιστικότητας» (C. J. Berr και H. Trémeau, προαναφερθέντες, σ. 327). Βλ. επίσης M. Reymão (προαναφερθείς, σ. 155), ο οποίος επισημαίνει ότι, στην εποχή μας, το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή δεν είναι απλώς ένα καθεστώς αναστολής δασμών, αλλά κυρίως ένα καθεστώς με οικονομική αποστολή. Συγκεκριμένα, ο βασικός τους σκοπός είναι να ευνοήσει ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες προωθώντας τις εξαγωγές των κοινοτικών επιχειρήσεων. Βλ. επίσης T. Palacchino, προαναφερθείς, σ. 322, και García Gallego, προαναφερθείς, σ. 91.

16 — Απόφαση της 29ης Ιουνίου 1995, C-437/93, Temic Telefunken microelectronic (Συλλογή 1995, σ. I-1687, σκέψη 18), στο πλαίσιο διαφοράς σχετικά με την εφαρμογή του καθεστώτος της μεταποιήσεως υπό τελωνειακό έλεγχο στα ευγενή μέταλλα που περιέχονται σε ελαττωματικά ολοκληρωμένα κυκλώματα, τα οποία είχαν ληφθεί κατόπιν εργασίας ενεργητικής τελειοποιήσεως.

προηγείται της εισαγωγής (σύστημα «EX/IM») [17].

24. Μία τέτοια ανάγνωση του άρθρου 216 του ΚΤΚ είναι σύμφωνη με τον οικονομικό σκοπό του οικονομικού τελωνειακού καθεστώτος. Η αναζήτηση αυτή του οικονομικού σκοπού δικαιολογείται, αφενός, από την περίπλοκη και ασαφή διατύπωση του εν λόγω άρθρου, όπως επισήμαναν όλα τα μέρη της δίκης. Αφετέρου, η νομική ανάλυση εννοιών που άπτονται της τελωνειακής ύλης προϋποθέτει τη λήψη υπόψη των οικονομικών επιπτώσεών τους [18].

25. Αν το άρθρο 216 του ΚΤΚ δεν είχε εφαρμογή στην περίπτωση κατά την οποία η εξαγωγή προηγείται της εισαγωγής και τα προϊόντα εξάγονται σε χώρα με την οποία δεν έχει συναφθεί συμφωνία περί προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης, περιέχουσα ρήτρα περί μη επιστροφής δασμών, ο δικαιούχος της άδειας τελειοποίησης προς επανεξαγωγή δεν θα κατέβαλλε δασμούς ούτε κατά την εισαγωγή, δεδομένου ότι αυτός ακριβώς είναι ο σκοπός του εν λόγω συστήματος, ούτε κατά την προηγηθείσα εξαγωγή, δυνάμει της ρήτρας περί μη επιστροφής δασμών.

26. Όπως και οι ελάχιστοι συγγραφείς που ασχολήθηκαν με την περίπτωση αυτή [19], η επιτροπή του τελωνειακού κώδικα επισήμανε στο έγγραφο TAXUD, στο οποίο παραπέμπει η Ιταλική Κυβέρνηση, τον παράλογο χαρακτήρα μιας τέτοιας περίπτωσης: «[τ]ο άρθρο 216 του Κώδικα θεσπίστηκε αυτοτελώς προκειμένου να προβλέψει τις συνέπειες, από την άποψη της τελωνειακής οφειλής, του περιεχόμενου σε διάφορες συμφωνίες περί προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης «κανόνα περί επιστροφής δασμών». Προβλέποντας τις συγκεκριμένες περιπτώσεις που δημιουργούν τελωνειακή οφειλή, αποσκοπούσε πρωτίστως στο να διασφαλίσει την τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων της Κοινότητας, στερώντας τον εξαγωγέα/δικαιούχο της άδειας τελειοποίησης προς επανεξαγωγή από το πλεονέκτημα αυτής της διαδικασίας (απαλλαγή από τους

17 — Εξάλλου, στο μέλλον, η ύπαρξη τελωνειακής οφειλής σε μία τέτοια περίπτωση δεν θα πρέπει να αμφισβητείται. Συγκεκριμένα, το άρθρο 116 του ΚΤΚ θα έπρεπε να αντικατασταθεί από ένα άρθρο 50. Το άρθρο 50, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της προτάσεως για ένα εκσυγχρονισμένο κώδικα προβλέπει ρητά την περίπτωση κατά την οποία η εξαγωγή προηγείται της εισαγωγής:
«Άρθρο 50:
Ειδικές διατάξεις σχετικά με μη καταγόμενα εμπορεύματα
1. Όταν εφαρμόζεται απαγόρευση επιστροφής ή απαλλαγής από τους εισαγωγικούς δασμούς σε μη καταγόμενα εμπορεύματα που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή προϊόντων, για τα οποία εκδίδεται ή συντάσσεται πιστοποιητικό καταγωγής στο πλαίσιο προτιμησιακού καθεστώτος μεταξύ της Κοινότητας και ορισμένων χωρών ή εδαφών εκτός του τελωνειακού εδάφους της Κοινότητας ή ομάδων τέτοιων χωρών ή εδαφών, γεννάται τελωνειακή οφειλή κατά την εισαγωγή των προϊόντων αυτών, με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:
α) την αποδοχή της δήλωσης επανεξαγωγής όσον αφορά τα εν λόγω προϊόντα, τα οποία παράγονται στο πλαίσιο καθεστώτος τελειοποίησης προς επανεξαγωγή·
β) την αποδοχή της διασάφησης όσον αφορά τα εμπορεύματα που έχουν υπαχθεί σε καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή στην περίπτωση προκαταβολικής εξαγωγής των σχετικών παράγωγων προϊόντων».

18 — «Όταν προσεγγίζουμε το ζήτημα της μελέτης ενός οικονομικού τελωνειακού καθεστώτος και προσπαθούμε να εντοπίσουμε τις βασικές αρχές, οδηγούμαστε εντελώς φυσιολογικά στο να αντιπαραβάλλουμε την οικονομική αποστολή του επίμαχου καθεστώτος με τους νομικούς μηχανισμούς που προσδιορίζουν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του. Αυτή η προσέγγιση επιβάλλεται ιδίως [στο πλαίσιο του καθεστώτος τελειοποίησης προς επανεξαγωγή] λόγω της κυρίαρχης σημασίας των οικονομικών παραγόντων, σε βαθμό μεγαλύτερο απ' ό,τι σε άλλα καθεστώτα, όσον αφορά την κατεύθυνση στην οποία πρέπει να είναι προσανατολισμένοι οι μηχανισμοί εφαρμογής» (C. J. Berr και H. Trémeau, προαναφερθέντες, 2006, σ. 325).

19 — Βλ. H.-J. Priess και R. Pethke, The Pan-european Rules of Origin: the Beginning of a New Era in European Free Trade, *Common Market Law Review*, 34, 1997, σ. 804: «Anti-duty drawback or exemption clauses constitute standard rules of free trade agreements. Their aim is to prevent a double advantage by using specific customs procedures, such as inward processing traffic to enter the preferential zone under exclusion or reduction of import duties, as well as preferential treatment after substantial transformation. Such duty drawback or exemption programmes would distort trade flows by attracting imports of third countries materials to the country applying such programmes». Βλ. ομοίως P. Witte, Zollkodex Kommentar, Beck, Μόναχο, 2006, σ. 389: «Ansonsten wäre es möglich, eine doppelte Zollvergünstigung zu erreichen: erstens bei der Einfuhr in das Produktionsland, zweitens bei der Einfuhr in das Land der Präferenzpartei. Deutlich wird dies im Rahmen einer aktiven Veredelung, bei der Waren ohne Zollbelastung eingeführt, nach Veredelung und Ursprungserwerb wieder ausgeführt werden und zum Präferenzzollsatz in einen Drittstaat eingeführt werden könnten (Drawback).»

δασμούς που βαρύνουν τα εισαγόμενα εμπορεύματα) όταν ο «κανόνας περί επιστροφής δασμών» περιλαμβάνεται στην αντίστοιχη συμφωνία και εφαρμόζεται στα επίμαχα εμπορεύματα που εξάγονται. Δυστυχώς, από τη διατύπωση που του άρθρου 216 του Κώδικα δεν προκύπτει επακριβώς η έκταση εφαρμογής και το περιεχόμενο του κανόνα περί «επιστροφής δασμών» [...]» [20].

27. Στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν δεσμεύεται από το κείμενο αυτό. Αν και το εν λόγω κείμενο δεν έχει πράγματι καμία υποχρεωτική ισχύ [21], εντούτοις είναι χρήσιμο να ληφθεί υπόψη [22], δεδομένου ιδίως ότι η επιτροπή αυτή αποτελείται από διακεκριμένους ειδικούς επί του θέματος [23].

28. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα της Agrover, κατά το οποίο η εφαρμογή του άρθρου 216 του ΚΤΚ θα προκαλούσε σε αυτή ζημία ύψους περίπου 210 ευρώ ανά τόνο ρυζιού, δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Συγκεκριμένα, η μη εφαρμογή του άρθρου 216 του ΚΤΚ στην προκειμένη περίπτωση θα συνεπαγόταν κέρδος ύψους 80 ευρώ ανά τόνο ρυζιού [καθόσον η Agrover πληρώνει το εισαγόμενο από την Ταϊλάνδη αναποφλοίωτο ρύζι (paddy) 210 ευρώ τον τόνο και εισπράττει 290 ευρώ όταν εξάγει το λευκασμένο ρύζι στην Ουγγαρία [24]], ενώ σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 216 ΚΤΚ η Agrover θα κατέβαλλε εισαγωγικούς δασμούς 210 ευρώ ανά τόνο αναποφλοίωτου ρυζιού (paddy), ήτοι θα υφίστατο ζημία ύψους 166 ανά τόνο ρυζιού. Μολονότι η συνέπεια αυτή είναι οπωσδήποτε δυσάρεστη για τον επιχειρηματία, είναι πάντως σύμφωνη με τον σκοπό της προώθησης των κοινοτικών εμπορευμάτων σε βάρος των εισαγομένων από τρίτες χώρες. Κατ' αυτό τον τρόπο, σε παρόμοια περίπτωση, ο επιχειρηματίας θα είχε κάθε συμφέρον να «επιλέξει, κατά προτίμηση, να μην κάνει χρήση της απαλλαγής που χορηγείται στο πλαίσιο της τελειοποίησης προς επανεξαγωγή και να προτιμήσει την εξαγωγή του ρυζιού καταγωγής στο πλαίσιο της συμφωνίας περί προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης», όπως τον καλεί να πράξει η επιτροπή του τελωνειακού κώδικα στο ενημερωτικό έγγραφο της 20ής Μαρτίου 2003. Εν πάση περιπτώσει, η Agrover οφείλει να καταβάλλει δασμούς, σε σχέση με τους οποίους έτυχε ιδιαίτερα παρατεταμένων προθεσμιών καταβολής, λαμβανομένου υπόψη του χρόνου που χρειάστηκαν οι ιταλικές τελωνειακές αρχές προς κατανόηση της κατάστασης.

29. Τέλος, όσον αφορά τη διευκρίνιση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα ότι δεν υφίσταται συμφωνία περί προτιμησιακής δα-

20 — Το εν λόγω έγγραφο καταλήγει έτσι στο συμπέρασμα ότι «κατά συνέπεια, η ισχύουσα διατύπωση του άρθρου 216 δεν εναρμονίζεται πλήρως με το διεθνές πλαίσιο που οδήγησε στη θέσπισή της και στις μεταγενέστερες τροποποιήσεις των κανόνων προτιμησιακής καταγωγής. Συνεπώς, επιβάλλεται η τροποποίησή της και οι υπηρεσίες της Επιτροπής έχουν αρχίσει να επεξεργάζονται προτάσεις προς τον σκοπό αυτό».

21 — Η Επιτροπή παραπέμπει έτσι, δικαιολογημένα, στην απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Μαΐου 2006, C-11/05, Friesland Coberco Dairy Foods (Συλλογή 2006, σ. I-4285), το οποίο, ακολουθώντας τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Poiares Maduro της 2ας Φεβρουαρίου 2006 (σημεία 22 έως 35), επισημαίνει στη σκέψη 33 ότι «τα συμπεράσματα της επιτροπής δεν είναι δεσμευτικά για τις εθνικές τελωνειακές αρχές οι οποίες αποφαίνονται επί αιτήσεως χορηγήσεως αδείας μεταποιήσεως υπό τελωνειακό έλεγχο».

22 — Η απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, C-495/03 (Συλλογή 2005, σ. I-8151, σκέψη 48), υπογραμμίζει έτσι ότι οι επεξηγηματικές σημειώσεις «συμβάλλουν σημαντικά στην ερμηνεία του περιεχομένου των διαφόρων δασμολογικών κλάσεων, χωρίς, πάντως, να έχουν δεσμευτική νομική ισχύ». Στην πρόταση για έναν εκσυγχρονισμένο κώδικα, οι επεξηγηματικές σημειώσεις και οι κατευθυντήριες γραμμές, μολονότι δεν έχουν δεσμευτική ισχύ, φιλοδοξούν να υποκαταστήσουν σταδιακά τις εσωτερικές διοικητικές οδηγίες των κρατών μελών (βλ. M. Lux και P.-J. Larrieu, προαναφερθέντες, σ. 569).

23 — Η επιτροπή αυτή του τελωνειακού κώδικα προβλέπεται από την έβδομη αιτιολογική σκέψη του ΚΤΚ, σύμφωνα με την οποία «πρέπει να συσταθεί επιτροπή τελωνειακού κώδικα προκειμένου να διασφαλίζεται η στενή και αποτελεσματική συνεργασία στον τομέα αυτό μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής» και συνιστάται με τα άρθρα 247 επ. του ΚΤΚ.

24 — Κατά την Agrover, η τιμή ανά τόνο λευκασμένου ρυζιού θα έπρεπε πράγματι να είναι 500 ευρώ ανά τόνο. Η Agrover εξήγησε ότι η σημαντική αυτή μείωση αποσκοπούσε στο να διευκολύνει την αγορά από χώρες με σχετικά μειωμένες οικονομικές δυνατότητες.

σμολογικής μεταχείρισης με τις χώρες καταγωγής των εισαγομένων προϊόντων, υπογραμμίζεται ότι αυτή στερείται σημασίας, δεδομένου ότι, αν τα προϊόντα μπορούσαν να εισαχθούν ατελώς λόγω συμφωνίας περί προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης, η προβληματική του μηχανισμού τελειοποίησης προς επανεξαγωγή, ο οποίος αποσκοπεί ακριβώς στην αναστολή των εισαγωγικών δασμών, απλώς δεν θα ετίθετο.

30. Συνεπώς, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 216 ΚΤΚ έχει εφαρμογή στην περίπτωση κατά την οποία ένα κοινοτικό εμπόρευμα εξήχθη υπό καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή σε τρίτη χώρα με την οποία έχει συναφθεί συμφωνία η οποία προβλέπει προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση.

Β — *Επί του δευτέρου ερωτήματος*

31. Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η Agrover μπορεί, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, να τύχει του πλεονεκτήματος της διαγραφής δασμών δυνάμει του άρθρου 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του ΚΤΚ, λόγω ενδεχομένου σφάλματος των τελωνειακών αρχών.

32. Υπενθυμίζεται ότι η επιστροφή ή διαγραφή εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών δεν μπορούν να χορηγηθούν παρά μόνον υπό ορισμένες προϋποθέσεις και σε ειδικώς προβλεπόμενες περιπτώσεις. Συνεπώς, οι διατάξεις που προβλέπουν μια τέτοια επιστροφή ή διαγραφή πρέπει να ερμηνεύονται στενά [25].

33. Το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του ΚΤΚ προβλέπει ρητά την περίπτωση σύμφωνα με την οποία «το νομίμως οφειλόμενο ποσό των δασμών δεν βεβαιώθηκε από λάθος των ίδιων των τελωνειακών αρχών», ήτοι όταν οι αρχές λαμβάνουν μία πρώτη απόφαση σχετική με το ύψος των τελωνειακών δασμών και, εν συνεχεία, αλλάζουν γνώμη και θεωρούν ότι το ύψος των δασμών υπολογίστηκε εσφαλμένα. Εν προκειμένω, πάντως, οι τελωνειακές αρχές δεν μετέβαλαν γνώμη· ουδέποτε δήλωσαν στην Agrover ότι δεν οφείλει δασμό. Η πρόσκληση περί εξόφλησης της 21ης Ιανουαρίου 2004 αποτελεί την πρώτη διατύπωση θέσεως εκ μέρους των τελωνειακών αρχών. Συνεπώς, το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του ΚΤΚ έχει, εν πάση περιπτώσει, εφαρμογή [26].

25 — Βλ. τη σκέψη 52 της αποφάσεως της 11ης Νοεμβρίου 1999, C-48/98, Söhl & Söhlke (Συλλογή 1999, σ. I-7877), σχετικά με διαφορά μεταξύ μίας επιχειρήσεως που ασχολείται με το εμπόριο ενδυμάτων και του Hauptzollamt Bremen αναφορικά με σειρά πράξεων επιβολής φόρου σχετικά με εισαγωγές υπό το καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή και επανεξαγωγές μη κοινοτικών εμπορευμάτων εισαχθέντων στο τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας.

26 — Το Δικαστήριο επεσήμανε, στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΟΚ) 1697/79 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1979, περί της «a posteriori» εισπράξεως εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που δεν κατέστησαν απαιτητοί από τον φορολογούμενο, για εμπορεύματα που διασαφηνίστηκαν σε τελωνειακό καθεστώς συνεπαγόμενο την υποχρέωση καταβολής τέτοιων δασμών (ΕΕ L 197 σ. 1), ότι «μόνο τα σφάλματα που μπορούν να καταλογιστούν σε ενεργή συμπεριφορά των αρμοδίων αρχών και που λογικά δεν μπορούσαν να ανακαλυφθούν από τον υπόχρεο γεννούν δικαίωμα για τη μη εκ των υστέρων είσπραξη των δασμών» (απόφαση της 27ης Ιουνίου 1991, C-348/89, Mecanarte, Συλλογή 1991, σ. I-3277). Εν προκειμένω, δεν υπήρξε ενεργή συμπεριφορά των τελωνειακών αρχών κατά τον χρόνο των πράξεων εισαγωγής, αλλά απλή έλλειψη αντίδρασης.

VI — Συμπέρασμα

34. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα ερωτήματα της Commissione tributaria regionale di Genova την ακόλουθη απάντηση:

«1. Το άρθρο 216 ΚΤΚ έχει εφαρμογή στην περίπτωση κατά την οποία ένα κοινοτικό εμπόρευμα εξήχθη υπό καθεστώς τελειοποίησης προς επανεξαγωγή σε τρίτη χώρα με την οποία έχει συναφθεί συμφωνία η οποία προβλέπει προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση.

2. Το άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, του ΚΤΚ δεν έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις οι οποίες δεν αφορούν την εκ των υστέρων βεβαίωση των δασμών.»